

Kameny zmizelých připomínají zavražděné obyvatele města Třebíče

Lidé si v Zadní synagoze připomněli transporty židovských spoluobčanů.

■ Antonín Zvěřina

Osm Kamenů zmizelých je k vidění v Třebíči. Připomínají osudy Židů, kteří zahynuli v koncentračních táborech za druhé světové války. Jejich odhalení předcházela pietní akt, který připomněl 77. výročí transportů, kdy došlo k odsunutí trebičských Židů.

Hlavní projev pronesl starosta Pavel Pacal. Zdůraznil, že v Třebíči vedle sebe žila židovská a křesťanská komunita bez sebemenších problémů. Vše změnila druhá světová válka a nacistická ideologie. „V Třebíči se už židovská kolonie neobnovila,“ poznamenal Pacal.

Ve svém projevu upozornil, že se ve světě stále objevují názory, které hlásají nadřazenost jedné rasy nad druhou. „Proti takovým se musíme postavit a bojovat, aby se nikdy neopakovaly události z druhé světové války,“ poukázal starosta Pacal.

Po něm vystoupil rabín brněnské židovské obce Menaše Kliment. Ve

PĚT KAMENŮ zmizelých bylo umístěno v židovské čtvrti v ulicích Subakova, Blahoslavova a Leopolda Pokorného pro Lea Brauna, Terezu a Elišku Braunovou, Otto Neumannu a Linu Wittmannovou. Další tři na Karlově náměstí Anně a Bedřichovi Polnhauerovým a Else Subakové.
Foto: Antonín Zvěřina

svém projevu připomněl trebičského rodáka Pavla Frieda, který se nemohl aktu zúčastnit kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu.

Kliment vzpomínal, jak Fried, jeden z těch, který druhou světovou válku přečkal, objížděl studenty a seznamoval je, čím si prošel on a jeho spoluobčané.

„Nikdy se nestalo, že by někdo při jeho přednáškách vyrušoval,“ sdělil Kliment. Naznačil, že Pavel Fried vždy zdůrazňoval spoluzodpovědnost všech, kteří se byť malou měrou na transportech podíleli.

„I vy, když se budete rozhodovat o některých věcech ve svém životě, položte si otázku, zda je to správné,“ nastínil rabín Kliment.

Na závěr pietního aktu v Zadní synagoze vystoupili žáci školy z Prahy a představili tvorbu lidí z terezínského ghetta. Poté se účastníci vydali po nových Kamelech zmizelých, které jsou k vidění na Karlově náměstí a v Židovské čtvrti.

Moderátor Michal Lukáč vždy připomněl osud lidí, kterým kameny patří. Aktu se zúčastnili také příbuzní zavražděných nejen z České republiky.

Brigádní forma práce jako záchrana

Před sto lety vyšlo v Třebíči první číslo novin Jiskra. Stalo se tak přesně 18. ledna 1919. Jako místo redakce je v tiráži prvního čísla uvedena trebičská ulice Eliščina číslo 27. Na této adrese bydlel obuvník Jan Klíma, jeden z předních funkcionářů trebičské sociálně demokratické organizace. Trebičské noviny v následujících měsících uvedou, co se v Jiskře psalo před třiceti lety, v březnovém vydání článků z květnového čísla:

Osamostatnění podnikové sféry jako jeden ze základních principů přestavby vytváří nové podmínky opřené o samofinancování.

Nedílnou součástí úspěšného zabezpečování hospodářských a sociálních úkolů našich podniků v těchto změněných podmínkách je zavádění pokrokových forem práce, promyšleného systému forem účasti pracovníků a pracovních kolektivů na rozvoji vlastní dílny, závodu, podniku.

Mezi nimi zaujímají přední místo brigádní forma organizace práce a odměňování. Příkladem mnohdy obtížného uvádění do praxe toho, co je v teorii jednoznačným přínosem, mohou být v podmínkách našeho okresu, Závody Gustava Klimenta v Třebíči, kde brigádní formy organizace práce a odměňování postupně zavádějí v jednotlivých závodech od roku 1983.

Postup však není všude stejný úspěšný, rozdílné jsou metody hodnocení práce brigád. Největší rozvoj nastal v posledních dvou letech, kdy se do získávání pracovních kolektivů zapojila stranická a odborová organizace.

Úkoly v tomto směru byly uloženy hospodářským pracovníkům podniku i závodu při posledním komplexním hodnocení a jsou také obsahem kolektivní smlouvy.

Přehled zapojení pracovních kolektivů však ukazuje, že v současné době je do brigádní formy organizace práce a odměňování zapojeno 980 pracovníků, tedy jen dvanáct procent z celkového počtu zaměstnanců podniku.

Jaké jsou příčiny tohoto nízkého procenta zapojení? Detailně lze analyzovat na příkladu obuvnického závodu v Třebíči, kde jsou zapojeny jen dva kolektivy. Příčin, ať již subjektivních nebo objektivních, je několik.

Patří k nim jako určitý paradox vysoká úroveň chozrasčotu rozpracovaného na úroveň dílen již v roce 1976 a dokonalý způsob normování práce jednotlivých pracovníků při výrobě obuvi, upevnění v průběhu první a druhé etapy ZÚMS v roce 1983 a 1986.

Podstatným omezujícím faktorem je velká nestálost početných pracovních kolektivů, 60 až 120 pracovníků podle vyráběného vzoru obuvi, způsobované zařazováním zahraničních pracovníků. Od roku 1987 pak

také vysoká fluktuace, změny výroby na dílnách podle rozpisu výroby a také neplánované změny v důsledku problému při dodávkách základních materiálů.

Na základě uvedených poznatků se vedoucí pracovníci závodu domnívali, že je relativně brigádní forma práce a odměňování zavedena přímo na jednotlivé pracovníky zainteresované na počtu vyrobených párů obuvi a jejich kvalitě.

Druhá etapa ZÚMS v roce 1988 dala navíc možnost vedoucím dílen zainteresovat jednotlivé pracovníky měsíčně druhou složkou prémie ke mzdě, která vychází z hodnocení iniciativy aktivity a podílu jednotlivce na výsledku dílny.

Přechod individuální brigádní formy ke kolektivní se jevil jako neefektivní.

Přesvědčení o její úspěšnosti vedoucí pracovníci nezískali ani při návštěvách v podnicích ZDA Partizánské, OP Prostějov a sesterských závodech Znojmo a Hrušovany, kde se dozvěděli, že pod pojmem brigádní formy organizace práce a odměňování provádí zdokonalování forem a chozrasčotu a zavádí systém v ZKG používaný již několik pětiletěk.

Právě dobrá úroveň vnitropodnikového chozrasčotu však vytváří dobré předpoklady při využívání iniciativy lidí v brigádních formách organizace práce a odměňování, kteří si budou

lépe organizovat práci a spolu s technicko hospodářskými pracovníky řešit nedostatky a problémy.

Záměry koncepce při rozšiřování brigádní formy v závodech předpokládají 50 procent zapojení dělníků do konce roku 1990.

Již od prvního července letošního roku bude do brigádní formy organizace práce a odměňování zapojeno dalších 16 kolektivů se 607 pracovníky v provozních, šicích a konfekčních dílnách.

Po ověření a získání zkušeností se tato forma rozšíří na další střediska a v průběhu roku 1990 i do prvovýroby. Podnikovou i závodovou komisi čeká řešení řady problémů při vytváření podmínek pro rozšiřování brigádní formy organizace práce a odměňování nejen organizačního, ale i technického rázu.

Vždyť jen měření spotřeby páry, elektrické energie a vody z důvodu zastaralých provozů a nedostupnosti potřebné měřicí techniky je problémem nemalým, zvláště když případně větší rekonstrukce by byly neefektivní vzhledem k připravované výstavbě nové výrobní budovy.

Měřítkem v hodnocení úspěšnosti změn v organizaci práce přitom není formální splnění procent napojení a termínů, ale především zlepšování produktivity práce, kvality výroby a celkového hospodářského výsledku podniku.

-zt-

Psal se v Jiskře před 30 lety